
ADVIES

Ontwerp van besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering tot verbod van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, behalve die met een laag risico, tot toevoeging van gebruiksvoorwaarden aan de afwijkingen bedoeld in artikel 9 van de ordonnantie van 20 juni 2013 en tot wijziging van het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 16 juli 2015 betreffende de opslag en hantering van gewasbeschermingsmiddelen alsook het beheer van hun afval door professionele gebruikers

Aanvrager	Minister Alain Maron
Aanvraag ontvangen op	23 oktober 2023
Aanvraag behandeld door	Commissie Leefmilieu
Advies uitgebracht door de Raad van Bestuur van	18 december 2023
Advies bekrachtigd door de Plenaire vergadering van	21 december 2023

Brupartners bestaat uit 7 effectieve en 7 plaatsvervangende leden die **de representatieve werkgeversorganisaties (BECI)** vertegenwoordigen, 6 effectieve en 6 plaatsvervangende leden die **de representatieve middenstandsorganisaties** vertegenwoordigen, 2 effectieve en 2 plaatsvervangende leden die **de representatieve werkgeversorganisaties van de social-profitsector (BRUXEO)** vertegenwoordigen en 15 effectieve en 15 plaatsvervangende leden die **de representatieve werknemersorganisaties** vertegenwoordigen (6 ABVV, 6 ACV, 3 ACLVB).

Vooraf

Dit ontwerp van besluit heeft als doel het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest te beperken.

Daartoe is er voorzien om het gebruik te verbieden van andere gewasbeschermingsmiddelen dan deze die als « met een laag risico » zijn gecategoriseerd overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1107/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 21 oktober 2009 betreffende het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen. Dit verbod zal op het hele gewestelijke grondgebied voor zowel professionele als niet-professionele gebruikers van toepassing zijn.

De afwijkingsregeling voorzien door artikel 9 van de ordonnantie van 20 juni 2013 betreffende een pesticidegebruik dat verenigbaar is met de duurzame ontwikkeling van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, blijft van toepassing. Deze regeling maakt het mogelijk om gewasbeschermingsmiddelen te gebruiken om redenen van gezondheid, openbare veiligheid, natuurbehoud of behoud van het plantenerfgoed en om een beperkende lijst van schadelijke organismen te bestrijden. Daarnaast werden twee nieuwe afwijkingen vastgesteld. De ene geeft producenten een algemene toelating om gewasbeschermingsmiddelen te gebruiken die in de biologische landbouw kunnen worden gebruikt op oppervlakten die voor de teelt van gewassen zijn bestemd. De andere staat het gebruik van « basisstoffen » toe (zoals gedefinieerd in artikel 23 van Verordening (EG) nr. 1107/2009).

Niettemin is het de bedoeling om de toegestane vrijstellingen strakker te omkaderen en de gebruiksvoorwaarden voor de betrokken middelen aan te scherpen (door een grenswaarde voor windsnelheden vast te stellen en door een beginsel van voorafgaande kennisgeving aan Leefmilieu Brussel in te voeren).

Tot slot zijn er overgangperiodes voorzien alvorens sommige bepalingen van kracht worden. Zo zal het verbod op het gebruik op het gewestelijk grondgebied (met uitzondering van gebieden voor land- of tuinbouwproductie) van andere gewasbeschermingsmiddelen dan deze die als « met een laag risico » zijn gecategoriseerd, pas één jaar na de publicatie van het besluit in het Belgisch Staatsblad van kracht worden. Daarnaast zal de invoering van de op de producenten toepasbare beperkingen pas zes jaar na de publicatie van het besluit in het Belgisch Staatsblad van kracht worden.

Advies

1. Algemene beschouwingen

1.1 Gewasbeschermingsmiddelen en biociden

Brupartners wijst erop dat overweging (2) van Richtlijn 2009/128/EG van het Europees Parlement en de Raad van 21 oktober 2009 tot vaststelling van een kader voor communautaire actie ter verwezenlijking van een duurzaam gebruik van pesticiden stelt dat : « *Op dit moment deze richtlijn van toepassing is op pesticiden die gewasbeschermingsmiddelen zijn. Het is echter de bedoeling de werkingssfeer van deze richtlijn in de toekomst uit te breiden tot biociden* ».

Brupartners benadrukt het belang van een correct onderscheid tussen gewasbeschermingsmiddelen enerzijds en biociden anderzijds. Dit om te voorkomen dat biociden (waaronder ontsmettingsmiddelen) in bepaalde wettelijke bepalingen zouden worden opgenomen, wat gevolgen zou hebben

voor heel wat sectoren (ziekenhuizen, rusthuizen en gezondheidszorg in het algemeen, « biofarma »-industrie, voedingssector, knaagdier- en insectenbestrijding, ...).

1.2 Gebruik en op de markt brengen

Het beleid van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest inzake het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen wordt door het Gewestelijk Programma voor Pesticidenreductie 2023-2027 bepaald. In dit verband herinnert **Brupartners** eraan dat hij op 16 december 2021 een [advies betreffende het ontwerp van besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering ter goedkeuring van het Gewestelijk Programma voor Pesticidenreductie 2023-2027 in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest](#) heeft uitgebracht. In dit advies formuleerde **Brupartners** met name de volgende beschouwingen :

- Gelet op de institutionele realiteit is het Brussels Hoofdstedelijk Gewest slechts gedeeltelijk bevoegd voor wat het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen betreft (de federale overheid blijft met name bevoegd voor het verlenen van vergunningen voor het op de markt brengen van middelen op het hele grondgebied van België). **Brupartners** [...] :
 - formuleert in dit opzicht heel wat twijfels bij de doeltreffendheid van een maatregel om het gebruik van een product te verbieden, wanneer men anderzijds dit product mag blijven verkopen ;
 - wil op het nationaal niveau een coherente wetgeving die een productnormenbeleid waarborgt dat de rechtszekerheid bevordert en dat verhindert dat er in België drie marktsegmenten verschijnen, met alle complexiteit en (meer bepaald administratieve) moeilijkheden die dit voor alle betrokken partijen met zich zou meebrengen ;
 - benadrukt dat het, om een doeltreffende strategie in te stellen om invasieve soorten te bestrijden, van belang is om op het hele grondgebied homogene productnormen te hebben ;
 - pleit voor een nauw overleg tussen de federale overheid en de Gewesten ter zake, rekening houdend met de verdeling van de bevoegdheden op het institutioneel vlak tussen de productnormen en het gebruik ervan.
- Gelet op de afstemming van de betrokken bevoegdheden blijft het op de markt brengen van bepaalde producten die in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest niet mogen worden gebruikt, toch toegestaan voor verkoop op het grondgebied van ons Gewest. **Brupartners** vraagt zich dan ook af welke middelen zullen worden ingezet om zich ervan te vergewissen dat dit verbod daadwerkelijk wordt nageleefd. Hij acht het op zijn minst noodzakelijk dat de naleving van de verplichtingen (met name de gebruiksvoorwaarden van dergelijke producten) door professionals zou worden geëvalueerd.

Anderzijds is **Brupartners** van mening dat de controle op de naleving van één enkel gebruiksverbod des te moeilijker zal verlopen, daar de andere Gewesten niet dezelfde voorschriften toepassen ten aanzien van een product en/of men een product mag blijven verkopen (federale bevoegdheid). Anderzijds heeft hij benadrukt dat de invoering van doeltreffende controles in deze context een niet te verwaarlozen begrotingsimpact zou kunnen hebben. Tot slot benadrukt **Brupartners** het belang om de illegale handel in pesticiden (meer bepaald via het internet), alsook het gebruik van namaakproducten te bestrijden. Hij pleit voor een samenwerking met de andere Gewesten en de federale overheid op dit vlak. Bepaalde producten die men in deze handel terugvindt, zijn immers giftiger dan de

« klassieke » producten die door de overheden zijn gekend. Hij vindt een doeltreffend controlesysteem van de geldende maatregelen in dat opzicht in het bijzonder onontbeerlijk.

- In zoverre afwijkingen kunnen worden toegestaan en pesticiden (onder bepaalde voorwaarden) nog op het grondgebied van het Gewest kunnen worden gebruikt, dringt **Brupartners** aan op de essentiële rol van opleiding (met name verstrekt in het kader van de fytolicensie). Een efficiënte opleiding zou het immers toelaten om enerzijds de risico's die met het verkeerd gebruik van deze producten samengaan te verkleinen, en om anderzijds de hoeveelheden gebruikte producten te verminderen.
- **Brupartners** neemt akte van de wens om het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in tuinen en privé domeinen te beperken. Gelet op de uitdaging van de controle op de naleving van verplichtingen die in privé ruimten van toepassing zijn, dringt hij aan op het belang van maatregelen om het grote publiek voor te lichten en bewust te maken.

1.3 Gebruiksverbod

De representatieve werkgevers- en middenstandsorganisaties zijn van mening dat een verbod op het gebruik van andere gewasbeschermingsmiddelen dan deze die als « met een laag risico » zijn gecategoriseerd op het hele gewestelijke grondgebied voor zowel professionele als niet-professionele gebruikers, te beperkend is en de federale loyaliteit inzake productnormen schendt. In dit verband wijzen zij op arrest nr. 249.446 (11 januari 2021) ; XIII - 9023 - 5/13 van de Raad van State naar aanleiding van het verzoekschrift ingediend door de vzw van de « industrie van gewasbeschermingsmiddelen » tot nietigverklaring van het besluit van de Waalse regering van 30 maart 2017 houdende een verbod op het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen die glyfosaat bevatten (<http://www.raadvst-consetat.be/arr.php?nr=249446>)¹. **Deze organisaties** wijzen er bijvoorbeeld op dat de beoogde bepalingen in hun huidige vorm zouden betekenen dat een natuurlijk product als pelargonzuur niet langer zou kunnen worden gebruikt. Deze situatie zou actoren ertoe kunnen aanzetten om zich in de twee andere Gewesten of op het internet te bevoorraden, of om andere gemakkelijk toegankelijke middelen te gebruiken, zoals bleekwater.

¹ In het arrest worden met name de volgende overwegingen benadrukt :

« Lid 2 bevat de praktische regelingen voor de tenuitvoerlegging van de dubbele informatieverplichting die lid 1 oplegt aan distributeurs van gewasbeschermingsmiddelen. Daartoe is bepaald dat "distributeurs van gewasbeschermingsmiddelen voor niet-professioneel gebruik goedgekeurde gewasbeschermingsmiddelen die glyfosaat of glyfosaat bevatten, uit uitstallingen of rekken verwijderen of de producten achter een uitstalkast achter slot en grendel plaatsen".

Formeel houdt lid 2 geen verbod in op de verkoop of aankoop van gewasbeschermingsmiddelen die zijn goedgekeurd voor niet-professioneel gebruik en glyfosaat of glyfosaat bevatten.

De verplichtingen die het oplegt aan distributeurs beperken echter juist de mogelijkheid om deze producten te verkopen en te kopen.

Door het op de markt brengen van deze producten aldus te beperken, wordt inbreuk gemaakt op de bevoegdheid die artikel 6, § 1, II, tweede lid, 1°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 "houdende institutionele hervormingen" voorbehoudt aan de federale overheid om productnormen vast te stellen.

Lid 2 overschrijdt dus de bevoegdheden van het Waals Gewest.

Het ontwerptikel zal dienovereenkomstig worden herzien ».

De representatieve werkgevers- en middenstandsorganisaties zijn van oordeel dat het Brussels Hoofdstedelijk Gewest op zijn minst het gebruik van natuurlijke middelen en biocontrolemiddelen² zou moeten aanvaarden.

De representatieve werknemersorganisaties zijn van mening dat de vaststelling van de categorie « basisstoffen », zoals voorzien, een bevredigende oplossing biedt voor de mogelijke contraproductieve gevolgen van de beperking van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Daarnaast stellen ze vast dat de bepalingen van artikelen 2 en 3 van het ontwerp van besluit impliceren dat de middelen die momenteel in de biologische landbouw worden gebruikt, toegelaten zullen blijven. Tot slot zijn **deze organisaties** van oordeel dat de voorwaarden om het gebruik van potentieel gevaarlijke natuurlijke middelen en biocontrolemiddelen te aanvaarden, het voorwerp uitmaken van de beginselen van geïntegreerde gewasbescherming.

1.4 Begrippen « gewasbeschermingsmiddelen met een laag risico », « basisstof » en « in de biologische landbouw bruikbare pesticiden »

Het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen is een sterk gereguleerde materie op het niveau van de Europese Unie. **Brupartners** neemt er akte van dat het onderhavige ontwerp de begrippen « gewasbeschermingsmiddelen met een laag risico », « basisstof » en « in de biologische landbouw bruikbare pesticiden » omvat, zoals gedefinieerd in de Europese wetgeving³.

Brupartners vestigt de aandacht op het feit dat deze categorieën op verschillende elementen berusten. Terwijl de categorie « gewasbeschermingsmiddelen met een laag risico » gebaseerd is op risico's, zijn de categorieën « basisstof » en « in de biologische landbouw bruikbare pesticiden » gebaseerd op een toelatingsschema of op het in aanmerking nemen van de oorsprong van de middelen (natuurlijke versus synthetische oorsprong). Hij benadrukt dat deze interpretaties zouden kunnen leiden tot situaties waarin het gebruik van een natuurlijk middel dat niet onder de categorie « gewasbeschermingsmiddelen met een laag risico » valt, in het kader van de afwijkingsregeling in de biologische landbouw zou kunnen worden toegestaan.

Daarnaast vraagt **Brupartners** zich, op basis van uiteenlopende bedenkingen⁴, af waarom een asymmetrie op het gebied van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen wordt overwogen. Terwijl er is voorzien om het gebruik van deze middelen in de biologische landbouw toe te staan, zal dit immers in andere gevallen niet zijn toegestaan, met name in het kader van de « IPM »- (Integrated Pest Management) gecertificeerde landbouw.

De representatieve werkgevers- en middenstandsorganisaties zijn van mening dat dit onevenwicht ertoe zal leiden dat de « IPM »-gecertificeerde landbouw uit het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zal worden geweerd. Ze zijn echter van oordeel dat deze twee soorten landbouw (die allebei hun gebruik

² Een biocontrolemiddel is een middel dat gebruik maakt van natuurlijke mechanismen, d.w.z. mechanismen die van nature voorkomen in de natuur, om planten te beschermen. Er zijn vier categorieën biocontrolemiddelen : macro-organismen (zoals insecten), micro-organismen (zoals virussen, schimmels en bacteriën), chemische mediators (zoals feromonen) en natuurlijke stoffen van dierlijke, plantaardige of minerale oorsprong.

³ Deze begrippen zijn vervat in Verordening (EG) nr. 1107/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 21 oktober 2009 betreffende het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen en Uitvoeringsverordening (EU) 2021/1165 van de Commissie van 15 juli 2021 betreffende de toelating van bepaalde producten en stoffen voor gebruik in de biologische productie en de opstelling van de lijsten van die producten en stoffen.

⁴ Waarbij de representatieve werknemersorganisaties zich afvragen of het wel aangewezen is om het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de biologische landbouw toe te laten, en de representatieve werkgevers- en middenstandsorganisaties zich afvragen of het wel aangewezen is om een verschillende behandeling tussen biologische landbouw en « IPM »-landbouw uit te voeren.

van gewasbeschermingsmiddelen willen verminderen) naast elkaar zouden moeten kunnen bestaan. **Deze organisaties** vragen derhalve dat hetzelfde risiconiveau voor producten die in het kader van een biologische landbouw zijn toegelaten, ook voor de « IPM »-gecertificeerde landbouw zou worden aanvaard. Bovendien benadrukken **deze organisaties** dat deze maatregel van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest ondernemingen die in één van de twee andere Gewesten zijn gevestigd, ook ertoe zal verplichten om een dubbele rechtsstructuur op te zetten of om hun hele exploitatie en hun terreinen (waaronder deze in Vlaanderen of Wallonië) naar biologische landbouw om te schakelen.

De representatieve werknemersorganisaties benadrukken dat er een overgangperiode van 6 jaar (na publicatie in het Belgisch Staatsblad) is voorzien op het gebied van de tenuitvoerlegging van de beperkingen die van toepassing zijn op de producenten. Zij zijn van mening dat deze periode volstaat om producenten die werkzaam zijn in de « IPM »-gecertificeerde landbouw in staat te stellen om op biologische landbouw over te schakelen. Bovendien zijn **deze organisaties** van mening dat, gelet op de realiteit van de landbouwsector in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, ons Gewest het zich kan veroorloven om ambitieus te zijn op het gebied van de promotie van de biologische landbouw.

1.5 Professioneel gebruik

Park- en tuinaannemers

Brupartners stelt vast dat Leefmilieu Brussel aannemers van parken en tuinen heeft geraadpleegd. De resultaten van deze raadpleging tonen aan dat, hoewel de meerderheid van de aannemers overtuigd lijkt van de noodzaak om hun gebruik van gewasbeschermingsmiddelen te verminderen, deze actoren ook aangeven dat ze dit soort middelen nog steeds gebruiken, hetzij op vraag van hun klanten, hetzij omdat bepaalde interventies met alternatieve methoden leiden tot prijsstijgingen die klanten niet bereid zijn te betalen.

Brupartners steunt de organisatie van raadplegingen van actoren op het terrein, maar stelt niettemin voor om de « scoop » van de raadplegingen waarin bij het vaststellen of wijzigen van het wetgevingskader met betrekking tot het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen wordt voorzien, te verbreden. Zo vindt hij het noodzakelijk om rekening te houden met het advies van actoren zoals kleine tuinders en bloemisten. Naast de raadpleging van de economische actoren is het volgens hem ook noodzakelijk om een analyse van de sociaaleconomische gevolgen van de geplande maatregelen uit te voeren.

Tot slot stelt **Brupartners** meer in het algemeen voor om de verslagen van de raadplegingsprocessen van de belanghebbenden stelselmatig toe te voegen aan de documenten die deel uitmaken van de aanhangigmakingen van de adviesaanvragen ervan.

Land- en tuinbouwers

Hoewel land- en tuinbouwers geconfronteerd worden met toenemende fytosanitaire problemen die de productie en rentabiliteit van hun ondernemingen kunnen aantasten (wat het gebruik van bepaalde gewasbeschermingsmiddelen zou kunnen rechtvaardigen), wil het Brussels Hoofdstedelijk Gewest de overstap van deze actoren naar alternatieven voor gewasbeschermingsmiddelen stimuleren. Dit met name omwille van de geringe afstand tussen de percelen die voor deze functies worden gebruikt en de bewoners/passanten in een peri-urbane context.

Brupartners vraagt om ervoor te zorgen dat de gepromote alternatieven voor gewasbeschermingsmiddelen duurzaam zouden zijn. Daarnaast dringt hij aan op de noodzaak om het gebruik van alternatieven voor gewasbeschermingsmiddelen te omkaderen om de potentiële impact ervan op de volksgezondheid te minimaliseren, door met name de gepaste beschermingen voor het gebruik ervan te bepalen.

Hoewel het economisch gewicht van de land- en tuinbouwsector in ons Gewest laag is, vraagt **Brupartners** tot slot om aandacht aan de rentabiliteit en levensvatbaarheid ervan te blijven besteden. In dit verband stelt hij zich vragen over een mogelijke compensatie van de verliezen aan rentabiliteit van de Brusselse ondernemingen.

1.6 Grenswaarde voor windsnelheden

Brupartners stelt vast dat een grenswaarde werd toegevoegd die het sproeien van gewasbeschermingsmiddelen verbiedt wanneer een gemiddelde windsnelheid van 20 km/u of meer wordt voorspeld.

Brupartners herinnert eraan dat de bescherming van de volksgezondheid moet primeren en dat hij het in dit opzicht aangewezen vindt om de verspreiding van potentieel gevaarlijke producten door de wind tegen te gaan (met name in een dichtbevolkt gebied zoals het Brussels Hoofdstedelijk Gewest). **Brupartners** benadrukt niettemin dat er op het federaal niveau uitzonderingen op deze beperking bestaan (in verband met de installatie van driftarme sproeiers of de praktijk van overdekte teelten) en dat het kader van IPM-richtlijnen in het Vlaams Gewest voorziet in een verplichting om gewasbeschermingsmiddelen met driftarme sproeiers toe te passen. Hij stelt derhalve voor om te verwijzen naar het wettelijk kader dat op het federaal niveau werd ingesteld en om zich op identieke IPM-richtlijnen in de drie Gewesten op dit gebied te baseren.

*
* *